

KVÄKAR - tidskrift

Nr 1 2007
Årgång 59

*”Gud får inte längre hållas fången i
himmeln
som i en vacker blå sten att dikta
legender om.*

*Den levande vill ut ur detta fångelse,
vars murar människor kanske behövt
för sin myckna skräcks skull.
Från himmeln vill den ned som
kvalitet i jordens liv.”*

Emilia Fogelklou, 1931

Kväkare och politik

s. 4

Nytt ljus över Jesus

s. 17

Tradition och förändring (del 1)

s. 19

I detta nummer

Kväkare och politik	4
Kväkarna i politiken	10
Politiskt engagemang i sken av det inre ljuset ...	12
Nytt ljus över Jesus	16
Tradition och förändring:	19
1. Ha sin grund i kristendomen	20
2. Öppenhet för nya insikter	27

Omslag: Citat 4.11 ur *En samling citat*. Vännernas samfund i Sverige, kväkarna 2005

Innehållet i artiklar i detta nummer redogör vi kortfattat för och kommenterar i redaktionsrutan på nästa sida.

**kväkar -
tidskrift**

Tidigare Nordisk Kväkartidskrift årg. 1-25, ISSN 0245-06005
Pg 35 84 99-2, Box 9166, 102 72 STOCKHOLM, fax 08-668 68 16
Utgiven av Vännernas Samfund i Sverige.

Författarna svarar ensamma för de åsikter som framförs i artiklarna

Prenumerera för 2007 genom att sätta in **140 kr** på pg 35 84 99-2, för Norden **165 kr** och utanför Norden **190 kr**. **Lösnummerpris 40 kr**.

Adressändringar och förfrågningar om **prenumeration** sänds till kassör Tofte Frykman, Frihamra 5704 B 762 92 RIMBO.

Manusstopp den 15:e februari, maj, augusti och 1:a oktober.

Redaktion: Tofte Frykman, redaktör, adress ovan, tel: 0175-604 25, e-brev: kt@kvakare.se.

Ingmar Hollsing (bitr. redaktör och ansv. utgivare), Vängavvägen 26, 513 32 FRISTAD, 033-12 27 72 e-brev: ihollsing@home.se

Redaktionskommitté: Redaktionen samt Kait Bessing och Sue Glover Frykman.

Kära läsare,

Välkommen till ett nytt nummer av Kväkartidskrift! Sedan årsskiftet ingåt Sue Glover Frykman i redaktionskommittén, medan vi tackar Ulla Lovén och Lars Longueville för många års goda arbetsinsatser för tidningen. Som tidigare försöker vi skildra det spännande äventyret att vara människa och brottas lika mycket med den andliga som den världsliga sidan av tillvaron.

Efter ett oväntat besök fick Sue mycket att tänka på kring frågan om kväkare och politik. Hennes arbete som översättare hjälpte till att skärpa tankarna på vad vi menar med politiska frågor, sedda ur vår andliga erfarenhet. Att frågeställningen inte främst handlar om partipolitik, även om samhällets sätt att ordna sitt beslutsfattande tagit sig denna form, står klart. Ur dessa funderingar växte en dialog fram mellan Sue, Ingmar Hollsing och Nicklas Adamsson. Ingmar har tankar kring samfundets gemensamma politiska agerande utifrån sin forskning i svenska kväkares historia. Nicklas berättar om hur det är att vara aktivt engagerad miljöpartist och kväkare. Håll till godo med ett intressant meningsutbyte!

Att gå på kurs i Woodbrooke i England är kul. Ingmar Hollsing delar med sig av sina upplevelser av kursen "Nytt ljus över Jesus" i fjol. Tänk på att det finns generösa stipendier att söka för sådana studier — Samfundsassistenten vet mera.

Jens Steensbergs nya bok har Torbjörn Söderquist läst med stor behållning. Vi vill verkligen gratulera danska Vänner till detta tillskott till kväkarlitteratur på danska.

Detta nummer är 25 procent tjockare än vanligt för Tofte fann, under en kurs på Woodbrooke för översättare av kväkarlitteratur till andra europeiska språk än engelska, en intressant skrift. Alex Wildwoods essä om kväkarrörelsens andliga rötter och hur dessa utvecklats och förändrats genom åren som följd av kunskapens och samhällets förändring sedan upplysningstiden. Då när kväkarrörelsen föddes. Essäen handlar också om hur vi söker oss vidare, samtidigt som vi tar till oss och behåller det bästa av näringen ur våra rötter. Avsnittet om framtiden, "Tro i förändring" kommer i nästa nummer.

Till slut vill vi påminna om två saker. Betala gärna din prenumerationsavgift nu till postgiro 35 84 99-2, om du inte redan gjort det. På din adresstikett står om du betalat ävem för 2007. Vi tar också gärna emot förslag på nya artiklar.

/Tofte Frykman

Kväkare och politik

Sue Glover Frykman fick oväntat besök. Det gav upphov till funderingar kring religion och politik.

Någon knackar på dörren

Jag såg att två personer kom genom trädgårdsgrinden, anade deras ärende, och gick ut för att möta dem. Det var som jag hade misstänkt. De var Jehovas Vittnen, som ville framföra sitt budskap och lämna sina tidningar. Vilken strategi skulle jag välja, tänkte jag för mig själv? Det blev så att beslutet avhändes mig, när en i paret frågade mig rakt på sak, om jag hade något religiöst sammanhang. ”Ja, jag är kväkare”.

Efter den sedvanliga överraskningen över att kväkare faktiskt fortfarande existerade, tog den som förde ordet fram det senaste numret av ”Vakna!”. Han bladdrade sig fram genom tidningen och visade mig entusiastiskt en artikel som handlade om kväkarna – om William Penns Heliga experiment i Nordamerika. Jag fick frågan om jag skulle vilja läsa artikeln och berättade för dem – nästa gång – om den verkade riktig. Rörelsen är förtjust i att forska om andra religiösa rörelser och skriva artiklar om dem, påstod mannen. Det lät intressant. Höll Jehovas Vittnen verkligen på

att bli mera öppna och lyssna till andra människors övertygelser?

Senare samma dag satte jag mig ner i ro för att läsa artikeln och blev imponerad av dess noggrannhet och intressanta innehåll – dvs. fram tills jag kom till det avslutande stycket. När jag läste detta kände jag nackhåren resa sig och magen vända sig. Jag hade blivit lurad.

Artikeln avslutande meningar påstod att, även om Penn och hans vänner hade goda avsikter, så hade kväkarna totalt missförstått Jesus ord om att inte delta i denna världen, och att oavsett med hur goda avsikter, så hade varken Gud eller Jesus givit sin välsignelse till några försök att förena religion och politik. De refererade bibelcitaten hänvisade till Johannes 17:16 – *De tillhör inte världen, liksom inte jag heller jag tillhör världen* och Jakobsbrevet 4:4 – *Ni trolösa, vet ni inte att vänskap med världen betyder fiendskap med Gud? Den som vill vara vän med världen blir fiende till Gud* och Johannes 5:19 – *”Sannerligen, jag säger er: Sonen kan inte göra något av sig själv, utan*

*bara det han ser Fadern
göra. Vad Fadern gör,
det gör också Sonen.
Som stöd för uttalandet
att sådana försök som*

*...slutorden var
som att sticka en
kniv i ryggen på
någon*

kväkarnas Heliga experiment var dömda att misslyckas hänvisade artikeln också till Psaltaren 127:1 – *Om Herren inte bygger huset, så arbetar de förgäves som bygger på det. Om Herren inte bevarar staden, så vakar väktaren förgäves.*

Följande vecka, just som jag var hårt sysselsatt med att klara tidsfristen för ett översättningsjobb, dök två vuxna och ett barn upp och knackade på dörren. Mitt mod sjönk och jag berättade, helt sanningsenligt, för den som förde ordet – den som hade gett mig tidningen i handen föregående vecka – att jag inte hade tid att tala med dem just nu för att jag var pressad och stressad. Den andre vuxne och barnet, jag kände inte igen någon av dem, stod lite vid avsides från oss. Han jag kände igen sa att han förstod och att han inte skulle störa mig mer, men han var ändå nyfiken på om jag hade läst artikeln och i så fall vad jag tyckte om den. Jag erkände att jag hade läst den och att dess avslutande stycke fått blodet att koka i mig. ”Varför” frågade jag ”upplever er rörelse ett behov av att nedvärdera och förneka andra religiösa trosåskådningar genom att använda utvalda bibelcitater för att bevisa ert påstående?” Jag

lade till att ända fram till sista stycket hade jag haft positiva tankar och känslor för Jehovas Vittnen och deras vilja

att nå ut till andra och skapa en dialog. Men slutorden var som att sticka en kniv i ryggen på någon som man lockat med öppenhet och vänskap. Det är helt oacceptabelt, sade jag, i synnerhet som vem som helst kan rota runt i Bibeln efter citat som stöder deras åsikter. Nu blev samtalet till en monolog för min del, eftersom ingen av de vuxna svarade. Jag kunde i alla fall se att han med det bekanta utseende var obehagligt berörd. Han försökte ta reda på, om det skulle gå bra för min del, ifall de kom tillbaks en annan gång när jag inte var så pressad av mitt arbete, så att vi kunde ha ett riktigt samtal. Det går bra, svarade jag.

Medan jag väntar på ett återbesök som kanske eller kanske inte blir av, så har frågan om ”kväkare och politik” fortsatt att dyka upp inom mig. Som kväkare har jag samlat på mig trettio års erfarenhet av medlemskap i Londons (idag Britain YM), Schweiz, Frankrikes och Sveriges årsmöten. Jag har ofta hört uttalanden om att kväkare inte bör blanda sig i politiken. Man hävdar att kväkare skall vara neutrala och inte rätta sig efter något politiskt parti, ett synsätt som bekräftas historiskt av John Punshon

i hans bok *Portrait in Grey*. Men om man ska fästa avseende vid Bibeln och dess berättelser, så framgår det klart att Jesus utmanade sin tids politiska och religiösa myter och sägner i så hög grad att han utgjorde ett hot mot det etablerade systemet. Enligt de tidiga Vännernas nedskrivna erfarenheter så skakade de om 1600-talets burar för de politiskt intresserade och prästerskapet. De levde faktiskt enligt – och fick utstå att bli kastade i fängelse för – orden i *Advices* (punkt 34 i Råd och Frågor) att ”Kom ihåg ditt medborgaransvar för hur lokala, nationella och internationella frågor sköts. Låt dig inte avskräckas av den tid och kraft som ditt engagemang kan kräva av dig.” Till och med i inbördeskriget England drev Vännerna hela tiden lobbyverksamhet i parlamentet för att försöka belysa slavhandeln och att råda bot på allt lidande och orättvisa.

Med allt detta malande i mitt huvud och mitt sinne blev jag så ombedd att översätta en artikel av en universitetsprofessor och hans två doktorander. Uppsatsen uppfordrade till en allmän debatt om hur vi i Väst skulle kunna börja möta det växande stödet för extrema högerpartier i ett antal västeuropeiska länder (som t.ex. Belgien, Danmark, Frankrike, Italien, Norge och Österrike) och det påföljande hot som dessa partier

utgjorde med sina rasistiska och invandrarfientliga inställningar. När jag omvandlade orden från ett språk till ett annat, slog mig tanken att om jag hade levt på Jesus från Nasarets och hans efterföljares tid, eller i Cromwells 1600-tals England, så skulle deras ord ha kommit ur andra avvikares munnar. I dessa frågor är kanske en del personer politiskt aktiva, samtidigt som jag skriver detta, men vår *kollektiva* kväkarröst är anmärkningsvärt frånvarande.

Fortsatta undersökningar

Jag gick till källorna och slog upp i *Quaker Faith and Practice* från brittiska ÅM och Sveriges ”Ur Kväkarerfarenheten. En samling citat” de avsnitt som rörde ”politik” och fann en rätt mager samling. Om vi börjar med exemplet från Britain så uppmanar oss *Advices* (#23.01) att ”ta saker för vad de är, men behålla ett vaket och ifrågasättande sinne. Försök upptäcka orsakerna till social oro, orättvisor och fruktan, försök hitta de nya tillväxtpunkterna i det samhälleliga och ekonomiska livet.” Rådet anbefaller oss dessutom att ”arbeta för en samhällsordning som tillåter att män och kvinnor får utveckla sin förmåga och stödja deras önskan att vara till nytta”. Detsamma speglas också hos svenska Vänner i punkt 33 av Råd och Frågor. Ett annat stycke hos briterne visar

hur Lucy F. Morland sade 1919 att "politik" inte borde "hänföras till något yttre utan är lika mycket en del av tillvaron som rör religiösa människor och samfund som vilken annan del av livet. Ack nej, mer än så, det hör till människans uppdrag i samhället, så att hon får möjlighet att utvecklas helt och fullt, det är och har alltid varit en av kväkardomens viktiga frågor" (#23.06). Ytterligare ett exempel på livet och politiken berörs i budskapet från Marsden Monthly Meeting till kväkaren John Bright, en parlamentsledamot som i mer än 40 år även var minister, som med framgång bar sin kväkartro i sitt politiska arbete.

När det gäller frågan om det tillhör det världsliga eller inte påminde Eva I. Pinthus, en tysk kväkare och oförtröttlig fredsarbetare, Vännernas samfund i Storbritannien år 1987 om att det var dess uppgift inte bara att "vara de förtrycktas röst utan [också] vara medvetna om att vi själva har del i förtrycket. Generade står vi med en fot i denna världens och den andra i den Eviga världens rike. Sällan kan vi hålla kärlekens inre och yttre verkan i balans, och dessutom är vi medvetna om att vi lever både i tiden och i evigheten, i oändligheten." I samma stycke påminner Eva Vännerna om att politisk verksamhet inte är det enda som begärs av oss, inte heller

utesluter vår gemenskap med Gud att vi aktivt motarbetar världens ondska. Samtidigt som vi fortsätter att driva både politisk och social kamp så, fortsätter hon, "är en människa mer än och behöver mer än politik" (#23-04).

Ur mitt fortsatta forskande på temat världen citerar jag ur Vännernas Budskap 1660 till Karl II (#24.04) "[...] Och när det gäller denna världens kungariken, vi kan inte omfatta dem, ännu mindre kan vi strida för dem, men vi önskar innerligt och hoppas att, genom Guds ords makt och dessas nyttiga påverkan på människors hjärtan, kommer denna världens riken att förvandlas till Herrens och hans Kristus rike, så att han får styra och regera i människor i sin ande och sanning, så att därigenom alla folk, med sina skilda uppfattningar och bekännelser blir omfattade i kärlek och enhet i Gud och varandra, och att de alla skall vittna om profetens ord, vilken yttrade, 'Folken skall ej mer lyfta svärd mot varandra och inte mer lära sig att strida'" (Jes. 2:4, Mika 4:3)

I Quaker Faith and Practice citeras också den tidigare kväkarrepresentanten vid FN-kontoret i Genève, J Duncan Wood, som 1962 säger att det politiska uppdraget "förlorar allt värde om man ger upp försöket att översätta moraliska principer i praktisk handling" (#24.43). Och 1989 använder

dåvarande Londons årsmöte Gandhis ord ”De som säger att religion inte handlar om politik vet inte vad religion är” (#25.10) i ett av sina protokoll (Minutes).

Såhär långt tycks man vara överens om att politik och religion på något sätt hänger ihop, och att som medborgare är det vår plikt att engagera oss i lokala, nationella och internationella politiska frågor och ta itu med orättvisor av olika slag. Sedan började jag fråga mig om Sveriges årsmöte i sin helhet, eller enskilda Vänner, hade engagerat sig i politiska saker, och i så fall i vad? I svenska årsmötets ”En samling citat” hittade jag tre korta hänvisningar till vad som kan antas vara politiska frågor; nämligen Herman Backman (1981) om fredsarbete som ”en konsekvens av en livssyn” (#4.15), Elsa Cedergren (1974) om att bli fredsbyggare och att ”skapa en fredens atmosfär genom ställningstagande och handling” (#4.20), och Jonathan Lutz (1985) om att u-landsengagemang inte börjar ”med ekonomiska kunskaper, intresse för fred och miljöfrågor ... med sociologiska, politiska eller ekologiska grundsatser” utan med något annat – med ”människans längtan att älska, att gråta med den som gråter, att skratta med den som skrattar, att omfamna den som fruktar, att ta

vara överens om att politik och religion på något sätt hänger ihop

vara på Guds goda frö i varje människas hjärta och hjälpa det att växa tills kärlekens ljus genomstrålar oss alla och förändrar vår värld.” (#4.27)

Enskilda röster eller en gemensam stämma?

Jag hittade inte så mycket som handlade om gemensamt politiskt handlande och en enad kväkarstämman. Betyder det att vi inget har att säga om lokala, nationella eller internationella politiska program? Betraktar vi oss själva som så opartiska att det är bättre att vara tyst, än att göra vår röst hörd och bli missförstådda? Har vi några radikala gnistor mitt ibland oss? Eller är det så enkelt att våra gemensamma politiska uttryck eller handlingar helt enkelt inte syns i de handlingar jag studerat? Kanske har Ingmar Hollsing något annat att berätta ur sin historiska forskning om Sveriges årsmöte?

För egen del och som enskild kväkare har jag vacklat mellan ovan nämnda synpunkter och att hålla mig helt borta från politik, och jag har ofta suttit på gårdsgården och tittat på. Jag har aldrig gjort klart för mig vilken dagens *kollektiva* kväkaråsikt är om att engagera sig i politiken. Som person har jag deltagit i ett antal tysta demonstrationer, den mest minnesvärda

var utanför grindarna till Europas största vapenmässa, vapenindustrins mässa Eurosatory. Jag har också gått med protestplakat tillsammans med freds- och religiösa grupper till grindarna vid norra Italiens största flygbas just innan amerikanska och engelska plan lyfte på sina bombuppdrag under krisen mellan Kosovo och Serbien 1999. Jag reste också till Kosovo i december 1998 med en grupp på 250 italienska fredsbyggare på "I Care" (Jag bryr mig) uppdrag, för att visa solidaritet med människor på båda sidor som led under den upptrappande konflikten. Vårt uppdrag var uttalat opartiskt och medan vi var där mötte vi representanter för båda sidor. Vidare, som ett uttryck för solidaritet, anmälde jag mig frivilligt till att hjälpa kroater och serber att bygga upp sina förstörda hus på en liten ort utanför Zagreb. Precis som i Kosovo, välkomnade lokalbefolkningen oss med öppna armar och de var rörda över att vi inte hade övergivit eller glömt bort dem. Men allt detta gjorde jag som enskild kväkare, även om jag stöddes av min lokala andaktsgrupp.

Antingen vi ser oss själva som de förtrycktas röst, som någon som kan uppfatta att nya frågor växer fram i det sociala och ekonomiska livet, hjälper våra medmänniskor att utveckla hela sin potential, eller att vi omsätter moraliska

principer i handling, så tror jag att vi har ett uppdrag att leva ut vår kväkartro i det samhälle vi lever i. Med nödvändighet betyder det att vi får bereda oss på obehag och vara frimodiga i en rad frågor – inte bara som enskilda individer utan som *kollektiv* – och gå samman med andra som kräver rättvisa, fred eller en öppen debatt. Eva I. Pinthus påpekar att även om vi kanske kollektivt är en del av förtrycket så måste vi ändå öppet försöka tala ut emot det. Jag vill tillägga att precis som vi förväntar oss att bli förändrade av erfarenheten av att i tystnad vänta på att få höra Guds tysta röst inom oss, så är vi också kallade att vara förändringsagenter i världen omkring oss. Men som enskilda är vi svaga och kan bara pipa i vinden, som grupp har vi större möjlighet att höras.

Går religion och politik ihop?

I Storbritannien och andra länder arbetar kväkare i landets eller Europaparlamentet som ledamöter eller utanför som förespråkare för fred och rättvisa, medan andra arbetar för organisationer som Oxfam eller Amnesty. Storbritanniens årsmöte har till exempel en anställd tjänsteman med uppgift att stå i förbindelse med parlamentet, och Vännerna på kontinenten har tillgång till QCEA (Kvåkarnas råd för Europeiska frågor), en icke-statlig lobbyorganisation som kan hjälpa

till att föra fram vår gemensamma kväkarröst i frågor som står på den politiska agendan. Frågan är om kväkarna – som kollektiv och tillsammans – har något att säga? Trots allt tycks det inte finna någon brist på politiska frågor att ta itu med – man behöver bara bläddra i tidningen eller slå på TVn eller radion för att upptäcka att vår

värld har problem med både det ena och det andra. Är det så, som Jehovas Vittnen förutsätter, att kväkare och andra andliga rörelser eller kyrkor inte har mandat – eller Guds välsignelse – att blanda religion och politik?

Sue Glover Frykman

27 December 2006

Översättning Tofte Frykmna

Ingmar Hollsing:

Kväkarna i politiken

Jag håller med Sue om att kväkarnas grundinställning till politiken är att det är något som vi kan och bör engagera oss i – om man så vill kan man säga att vi har ett himmelskt mandat att göra det: Gud vill att världen ska bli bättre och att vi ska vara redskap för det.

När jag var ung i Kristna studentrörelsen sysslade vi mycket med frågor om ifall en kristen främst borde vända sig inåt eller utåt. Jag hörde väl närmast till den falangen som betonade det utåtriktade, politiska, var med i ”politiska gruppen”. Redan då tyckte jag nog innerst inne att det var en skenbar motsättning, att inåt och utåt kompletterar varandra. Den helheten tycker jag också att kväkarna står för. Det uttrycks på ett bra sätt i en årsmöteshälsning (artikel författarens kursivering):

”Det är kanske bara *en* väg där vi med starkare tro och djupare rotad andlighet ska engagera oss för de svagaste som idag förkroppsligar Jesus här på jorden.”

Hur kan och bör då samfundets politiska engagemang ta sig uttryck – och jag talar då om samfundets engagemang som sådant, förutom att många kväkare på olika sätt engagerar sig individuellt. Vi kan knappast agera i likhet med ett politiskt parti, eftersom vi inte alla har samma politiska uppfattning. Inte heller är det rimligt att förvänta sig att samfundet som helhet deltar i demonstrationer av olika slag. Vad man kanske kan vänta är att vi engagerar oss med gemensamma uttalanden, vädjanden osv. i speciella hjärtefrågor. Vidare att vi som grupp stödjer dem som har möjlighet att agera praktiskt i sådana hjärtefrågor.

Min uppfattning är att det svenska samfundet engagerat sig åtskilliga gånger i sådana frågor. Det gäller främst flyktingfrågor och fredsfrågor, inklusive frågor om nedrustning och olika former av militär/civiltjänst. Under sextioalet tog samfundet dessutom initiativ för att få med andra organisationer i en aktion för ökad u-hjälp. Det gällde då att komma upp till 1% av nationalprodukten. Tydligt blev kampanjen framgångsrik, för några fortsatte sedan med parollen ”en procent mer”.

Uttalanden och brev till politiker

När det gäller flyktingfrågor skrev samfundet under 80- och 90-talen åtskilliga brev till olika statsråd med försök att påverka den svenska flyktingpolitiken, i vad kväkarna ansåg vara mer human riktning. Bland tankar som fördes fram kan man nämna den att Sverige hade ett speciellt ansvar för de assyriska flyktingar som släppts in i stor mängd innan en åtstramning kom, och för deras anhöriga. Vidare vände man sig mot brutalitet vid avvísningar och mot långa väntetider.

I frågor om rustningar, vapenfri tjänst – på 50-talet även civiltjänst (för kvinnor) – samt användning av våld har kväkarna också gjort många uttalanden. Årsmötet 1999 skrev ett brev med vädjan om icke-

våldsliga metoder till samtliga NATO-länder och till Slobodan Milosevic, parterna i Kosovo-krisen. Vi förklarade då också kväkarnas historiska inställning. Det kom för övrigt svar från Tyskland och Polen, där man hövligt förklarar sin tro på att de våldsåtgärder som vidtagits var nödvändiga.

Vi har också uttalat oss mot bruket av våld i Mellanöstern, och mot Israels ockupation.

Sådana uttalanden är inte alltid okontroversiella eller till intet förpliktande. Vi måste vara beredda att stå till svars för vad andra uppfattar som en politik av undfallenhet eller naivitet. Sådana beskyllningar har vi också fått i samband med de kontakter med Östblocket som samfundet understödde på 50-talet och på 80-talet. Under 80-talet hade dessa försök former av ett ”Öst-västmöte” i Stockholm, kväkarluncher och seminarier vid Stockholmskonferensen och utbyte av delegationer med Sovjets fredsråd.

Min slutsats blir att det svenska samfundet ofta har handlat efter sin uppfattning att Gud verkar i politiken genom oss – men inte på ett sätt som syns utåt.

Ingmar Hollsing

Nicklas Adamsson:

Politiskt engagemang i sken av det inre ljuset

När jag fick frågan om jag ville skriva en artikel om hur det är att vara kväkare och på samma gång politiskt engagerad började jag fundera på vad som egentligen ligger till grund för mitt eget personliga engagemang. Man tror ofta att man är väl medveten om varför man gör vissa saker och varför man väljer bort andra. Till största delen kan man nog tala om medvetna val, men jag tror att man minst lika ofta, ibland på ett till synes slumpartat vis, kommer i kontakt med företeelser och uppgifter som senare ska visa sig ha stor betydelse för den egna världsbilden och för den egna personliga utvecklingen.

Jag har alltid haft ett uttalat samhällsintresse, men det var långt ifrån självklart att jag skulle bli politiskt aktiv. Det var inte förrän i mitten av 90-talet som jag tog steget fullt ut. Det var då jag beslutade mig för att gå med i Miljöpartiet de Gröna. Den främsta anledningen till att jag gjorde detta var att jag tyckte att samhällsutvecklingen gick åt fel håll. Jag insåg att vi människor höll på att föröda, inte bara vårt eget livsutrymme, utan även de

framtida överlevnadsvillkoren för allt levande.

Men eftersom jag bar med mig en längtan efter ett sammanhang där vi människor i större utsträckning behandlar varandra med respekt, förståelse och tillit hade sociala och andliga värden minst lika stor betydelse för mitt ställningstagande att bli politiskt aktiv. Det var alltså inte främst de rena miljöfrågorna som gjorde att jag beslutade mig för att bli miljöpartist. Mitt engagemang var snarare en protest mot den låt-gå-mentalitet som präglade samhället. Jag ville se en förändring, i såväl attityd som levnadsmönster. Jag ville inte vrida klockan tillbaka till något ursprungligt idealtillstånd, som så många tror att miljöpartister gärna vill göra. Jag ville snarare få människor att öppna ögonen för att de själva skulle inse åt vilket håll samhällsutvecklingen var på väg och hur vi i allt större utsträckning fjärmade oss från ett naturligt, meningsfullt och harmoniskt liv.

Mitt politiska engagemang ledde så småningom fram till att jag kom att arbeta tillsammans med flera av dem som tidigare inspirerat mig till ett aktivt politiskt ställnings-

tagande. Under valrörelserna i slutet av 90-talet och i början av 2000-talet arbetade jag bland annat tillsammans med Birger Schlaug och Maria Wetterstrand, och under den tid jag satt i Miljöpartiet de Grönas partistyrelse gjorde jag det tillsammans med bland annat Åsa Domeij och Per Gahrton.

Men trots ett stundtals ganska omfattande engagemang har jag under de år jag varit aktiv alltid haft väldigt svårt att identifiera mig med politikerrollen. Många miljöpartister är misstänksamma mot att definieras som politiker och jag är själv inget undantag. Jag vet inte om förklaringen ligger i att jag aldrig har tyckt om att förknippas med den gängse bild av politiker som målas upp eller om det hänger samman med min andliga, kristna övertygelse som så småningom skulle komma att leda mig till kväkarna.

Vägen till kväkarna

Ett par år efter mitt inträde i politiken läste jag en artikel i Dagens Nyheter som handlade om Julia Ryberg. Artikelnen gav inte bara bilden av ett djupt personligt engagemang, utan även av en syn på kristendom och andlighet som jag inte mött tidigare. Det kändes befriande att läsa om någon som hade haft samma längtan som jag och som hade funnit ett sammanhang där bitarna föll på plats. Mö-

tet med Julia via tidningsartikeln gav också en märklig känsla av igenkännande. Även om jag knappt hade hört talas om kväkarna tidigare kände jag en djup samhörighet med det sätt på vilket de närmade sig det gudomliga. Jag kände också att budskapet i de olika vittnesbörd som utgör centrala delar av kväkaridentiteten talade till mig och omslöt mig med en varm känsla av tillhörighet. Den kontakt jag tidigare haft med andra kristna inriktningar hade aldrig fått mig att känna mig hemma, men det här var något annorlunda, något omvälvande.

Trots den positiva bild jag fick av kväkarna, dels genom tidningsartikeln, men senare även genom litteraturen, skulle det dröja ganska lång tid innan jag var mogen att närma mig samfundet och bli mer aktiv. De första åren hade jag sporadisk kontakt med Julia, men det var framför allt när jag tog kontakt med Jack Wright som jag började förstå den verkliga innebörden av att vara kväkare. Eftersom vi bodde tämligen nära varandra kom vi under en tid att träffas regelbundet och ha andakter tillsammans. Jag kommer alltid att minnas dessa andakter och våra efterföljande samtal med stor värme. Det var också min vänskap med Jack som bidrog till att jag så småningom valde att söka medlemskap i samfundet.

Redan i samband med att jag

blev politiskt aktiv kände jag en stor tveksamhet mot den rådande synen på politiskt arbete och på politiker. Men eftersom två av grunduppfattningarna när det gäller miljöpartiet de grönas syn på politik är att alla människor någon gång under livet borde engagera sig politiskt och att man inte ska se politik som ett livstidsuppdrag, kände jag mig dock ganska hemma. När jag senare började intressera mig för kväkarna och kom i kontakt med det stora samhälls-engagemang som många kväkare, historiskt såväl som idag, visat och visar kände jag hur mitt eget engagemang bottnade. I stället för att fundera över om man kan vara kväkare och politiskt aktiv har jag snarare kommit att fundera mer över hur jag i mitt politiska engagemang kan föra in de ideal som kväkarrörelsen står för. Jag känner exempelvis att kväkarnas vittnesbörd om sanning, jämlikhet, fred, enkelhet och gemenskap på olika sätt är grundvärden som jag har mycket stor tilltro till och stor respekt för, grundvärden som Vänner genom århundradena har hållit i ljuset och låtit sina liv genomsyras av.

Politik och kväkarideal

Men kan man då leva sant kväkerskt i sitt politiska engagemang? Den frågan är inte helt enkel att besvara. Som kväkare försöker jag

låta min övertygelse styra mina vägval och mina handlingar, och jag är övertygad om att andra kväkare resonerar på samma sätt. De värden som är viktiga för mig som kväkare är lika viktiga oavsett vad jag företar mig. Att på olika sätt hävda dessa värden med utgångspunkt från en egen inre övertygelse att det inte går att skilja ut det som är religion från livet i övrigt gör att livet i sin helhet blir sakralt. Men att försöka leva livet fullt ut kväkerskt ter sig dock för de allra flesta som ett ouppnåeligt mål, i alla fall om man med fullt ut menar att man i varje enskild handling och i varje enskild stund ska försöka infria ett slags upphöjt kväkarideal.

Här är parallellen till John Woolman intressant. Jämför man sig med honom är det minst sagt lätt att känna sig underlägsen och otillräcklig. Vissa av oss är kanske ämnade att följa hans exempel, men långt ifrån alla är det. Jag tror att John Woolman idag har störst betydelse som en inspirationskälla att ösa mod och kraft ur, att vi ska se Woolmans livsgärning på samma sätt som innebörden i den textrad som säger att ingen mäktar med att göra allt för sina medmänniskor, men att alla mäktar med att göra något för någon. Det vill säga, om vi låter oss inspireras av John Woolman och vågar stå upp för det vi själva provat, och funnit vara en kväkersk livshållning, lever vi

också i överensstämmelse med det inre ljuset.

Som politiskt aktiv kväkare känner jag att jag genom mitt engagemang vill låta mitt liv tala till andra människor, att jag genom min livshållning och mitt sätt att resonera förhoppningsvis kan vara ett gott exempel och en inspiration för andra. Jag brottas ständigt med mig själv för att få verkligheten att gå ihop med min kväkerska såväl som min politiska övertygelse. Mina tillkortakommanden kan ibland kännas tunga att bära, men med tiden har jag insett att jag inte alltid kan göra allt för alla, utan

att jag ibland måste nöja mig med att göra något för någon. Stundtals kan det naturligtvis vara svårt att förena den kväkerska övertygelsen med den politiska. Men om jag kommer till en punkt där jag är tvungen att välja känner jag allmer att jag i första hand är kväkare och i andra hand politiker.

Nicklas Adamsson

☞ **Tack för goda bidrag till Kväkarhjälpnen!** ☞

Tack vare varmhjärtade bidrag kan vi nu göra detta:

- stödja Vännerna i Burundi till starta ett nytt projekt för jordbruksutveckling, på ekologisk grund och med SIDA-bidrag
- stödja ett lokalt, stort, självhjälpsprojekt mot fattigdomen i Bangladesh, som därmed också kan få stöd av SIDA-medel.
- i samarbete med andra europeiska Vänner underlätta situationen för nödställda i Ramallah på Västbanken.
- stötta handikappade ungdomar i St Peterburg.

Kväkarhjälpnen,

OBS! nytt plusgiro 30 39 01-3 OBS!

Nytt ljus över Jesus

Ingmar Hollsing delar med sig av en intressant kurs på Woodbrooke under 2006. (Jfr 4/2006, s. 7)

Nytt ljus över Jesus hette en kurs på Woodbrooke – kväkarnas högskola i Birmingham, England – under två veckoslut i slutet av 2006.

Under den första helgen sysslade vi mest med frågor om den historiska bakgrunden och de källkritiska problemen. Mer direkt uttryckt: Kan man veta något om Jesus, och i så fall vad och hur säkert? Mest uppmärksamhet fick det s.k. Jesusseminariet, en samling forskare med centrum i Kalifornien. Som jag nämnt i en tidigare artikel har de haft omröstningar om vilka Jesusord han verkligen sagt, och vilka handlingar han verkligen gjort. Att 18% av bibelns Jesusord bedömdes som äkta tyckte somliga av oss var chockerande negativt, medan andra tyckte att det var sensationellt positivt att kritiska vetenskapsmän var beredda att säga att så stor del faktiskt var äkta, med tanke på att evangelierna skrevs ner kanske 40-50 år senare.

Under den sista helgen fördjupade vi oss i frågor om Jesu budskap och auktoritet. Vad innebär förkunnelsen om Guds rike? Uppstod Jesus från de döda? Gjorde han anspråk på att vara Messias?

För att börja med den sista punkten, så har jag varit mycket skeptisk där, antagligen därför att jag som kväkare och pacifist inte tycker om tanken på en krigarkung, vilket lär ha varit en vanlig Messias-bild. I vår tid är nog de flesta kristna ense om att Jesus hade en annan mindre krigisk tolkning: Han valde att rida in i Jerusalem på en fredlig åsna, inte en krigisk häst.

Det verkar i alla fall som om Jesus accepterade Messias-titeln, hur han nu tolkade den.

Gudsriket står i centrum för Jesu förkunnelse i Markus och Lukas, och likaså hos Matteus, som dock använder begreppet Himmelriket. Hos Johannes är det Jesus själv som står i centrum för förkunnelsen. Vad innebär då talet om Riket? För många står det för eskatologi, dvs. något som kommer vid tidens slut. Men i bibeln talas det också om ett Rike som kan börja här och nu, och de flesta deltagarna i kursen inspirerades mest av att se Guds Rike som något som bryter in i världen här och nu med vår hjälp, som en möjlighet, ett alternativ. ”En annan värld är möjlig” som alternativrörelsen säger.

Uppstod Jesus från de döda? Kan

forskningen verkligen ge besked? Här bröt sig meningarna. En av våra kursledare kunde inte finna något som helst stöd i forskningen för att Jesus skulle ha uppstått, tvärtom var berättelsen om uppståndelsen tydligt modellerad efter förebilder i Gamla Testamentet. Men den andre menade att ett par fakta kvarstår som stöder uppståndelsen: Den tomma graven och den ”oförklarliga” entusiasm som lärjungarna plötsligt visade upp kort efter det bottenlösa nederlag som korsfästelsen innebar för dem.

De var dock överens i sin beskrivning av den historiska bakgrunden, bl.a. hur det fanns en sorts tro på andar som överlevde döden på ett snarast negativt sätt – därför var det viktigt i samtiden att framhålla att Jesus uppstod till kroppen.

Vi talade också om Jesu död och ifall den kan ses som ett offer. Tanken att en familjefar kan offra sin son eller dotter har nog varit meningsfull i många kulturer, men nu för tiden ser vi det inte så. Därför har vi också ofta svårt att uppskatta tanken att Gud Fader offrar sin son Jesus. Däremot blir det åtminstone för mig meningsfullt och gripande om man tänker att Gud offrade sig själv. Offret handlar då inte bara om korsfästelsen, utan också om vad Paulus kallar att ”anta tjänareskepnad”. Att söka upp och bli en av dem som inte har hög status, det som beskrivs

i en psalm med orden ”åsnan och kamelen såg dig först”.

Frågor om den historiska sanningen kan tacklas på olika sätt. Vad gör man med sin kunskap, om den skulle innebära t.ex. att man kan påvisa att Jesus när han talade om ”dessa mina minsta bröder” bara menade sina egna anhängare? Om det skulle vara så blir Jesus mindre, enligt min mening. Tänk dig Jesus så som han blir störst! sa däremot Emilia Fogelklou. Ska man då tro på en ”moraliskt sann” men historiskt osann Jesus, hellre än till en historiskt sann Jesus med en mindre god moral?

Som en deltagare i kursen sa: Det är det hos Jesus som väcker genklang i mitt inre som är viktigt för mig, historiskt eller inte. Paradoxalt nog leder den inställningen ändå till en vilja att fördjupa sig allt mer i den historiske Jesus.

Ingmar Hollsing

Bokrecension:

**Jens Steensberg:
Kristen Humanisme – En dansk
kvaekers betragtninger, Kveker-
förlaget 2006.**

Jens är dansk kväkare, medlem sedan slutet av 1980-talet. Han har sammanställt tidningsartiklar och radioföredrag från åren 1991-2003 som blivit till en liten bok som ingår i Kvekerförlaget småskriftserie som nr 47.

Jens betraktar tillvaron, försöker få syn på det osynliga och säga något om det utsägliga. Han väger begrepp som varit viktiga för hans egen religiösa utveckling och resonerar stillsamt och eftertänksamt kring begrepp som Gud, vem är kristen, tron, livet och döden. Jens är välorienterad och tar ofta hjälp av vad andra tänkare formulerat kring dessa frågor före honom så som Sokrates, Ludvig Holberg, HC Andersen, S Kirkegaard...

Som en röd tråd genom boken går begreppen kristen och humanism som Jens menar ofta onödigt fått stå i för skarp motsättning till varandra. Både kristendomen liksom humanismen (i alla fall i kristen klädedräkt) beskriver människans natur djupast och mest fullödigt som ett släktskap med Gud, som Guds avbild. Människans natur rymmer därför också en religiös

dimension. Pga. livets irrationalitet och oöverskådlighet kan få undvara någon form av trosföreställning, menar Jens.

Under läsningen märker jag att jag någon gång önskar att det brände till och blev mer angeläget. Som när han skriver om Kväkarnas trosuppfattning, som ju rymmer allt från en närmast kristen dogmatism till vaga Gudsbegrepp av universell karaktär. Var finns styrkan och svagheten i denna mångfald och är kväkare verkligen så odogmatiska och toleranta som man vill göra gällande, om man skrapar lite på ytan. Då blir läsningen riktigt intressant.

Torbjörn Söderquist

Torbjörn recenserade också Marcelle Martins två Pendle Hill Pamphlets i föregående nummer. Tyvärr föll hans signatur bort i redigeringen.